

Prof. dr hab. Bogdan Dowlasz
Dziedzina – sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna – instrumentalistyka

Bukowiec, 30.11. 2022 r.

Zleceniodawca recenzji

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, pismem Rady Dyscypliny Artystycznej UMFC z dnia 25.10.2022 roku.

Dotyczy:

Przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego Pana dra Grzegorza Palusa i powierzenia mojej osobie funkcji recenzenta w w/w postępowaniu.

W związku z postępowaniem otrzymałem także dokumentację w formie papierowej, zawierającą wnioski Pana dra Grzegorza Palusa o nadanie stopnia doktora habilitowanego wraz z niezbędnymi załącznikami, ponadto CD *New Double Accordion Concertos by Johann Sebastian Bach*.

Podstawowe dane o Habilitancie

Dr Grzegorz Palus urodził się 17.11.1987 r. w Krakowie. Po ukończeniu nauki w POSM II st. im. F. Chopina w Krakowie, w roku 2006 rozpoczął w krakowskiej Akademii Muzycznej studia na kierunku instrumentalistyka, w specjalności gra na akordeonie. W roku 2009 ukończył studia licencjackie, a w r. 2011 otrzymał dyplom ukończenia studiów II st. z oceną bardzo dobrą z wyróżnieniem, uzyskując tytuł magistra sztuki. W roku 2012 obronił dyplom w Royal Danish Academy of Music w Kopenhadze, w której studiował równoległe ze studiami w uczelni krakowskiej, a zaraz potem rozpoczął studia podyplomowe w Hochschule für Musik w Detmold. Studia te ukończył w roku 2016. Swoje umiejętności Habilitant doskonalił ponadto na różnorodnych kursach mistrzowskich i warsztatach. Przez cały okres swojej edukacji uczestniczył w wielu konkursach, zdobywając ponad 40 nagród w kategoriach solistycznych i kameralnych. W latach 2003 – 2008 dwunastokrotnie otrzymywał stypendia, m.in. Ministra Kultury, Prezydenta Miasta Krakowa, czy Stypendium „Młoda Polska”. W roku 2018 uzyskał stopień naukowy doktora sztuk muzycznych, nadany Mu w dniu 27.11.2018 roku przez Radę Wydziału Instrumentalnego UMFC w Warszawie. Tytuł rozprawy doktorskiej: *„Działalność artystyczna Mogensa Ellegaarda jako czynnik determinujący rozwój literatury akordeonowej XX wieku. Zagadnienia interpretacyjno-wykonawcze w utworach Vagna Holmboe, Torbjörna Lundquista, Arne Nordheima, Pera Nørgårda oraz Ole Schmidta”*. W roku 2016 został zatrudniony na Wydziale Instrumentalnym UMFC

w Warszawie na stanowisku asystenta, a od września roku 2020 na stanowisku adiunkta, na którym pracuje do chwili obecnej. Ponadto, w latach 2012-2018, jako nauczyciel akordeonu zatrudniony był w Szkole Muzycznej I st. im. ks. prof. J. Tischnera w Domosławicach, od listopada 2020 do czerwca 2021 w ZPSM im. F. Chopina w Warszawie, a od listopada 2020 do chwili obecnej zatrudniony jest w ZSM im. O. Kolberga w Radomiu. Wszystkie dane poświadczone są w załączonej dokumentacji kopiami poszczególnych dokumentów.

Ocena autoreferatu

Obszerny autoreferat dra Grzegorza Palusa to nader interesujący obraz Jego dokonań. Otwiera go bardzo szczegółowy opis przygotowań i realizacji dzieła artystycznego, stanowiącego przedmiot postępowania habilitacyjnego, jakim jest nagranie CD *New Double Accordion Concertos by Johann Sebastian Bach*. Omawiane dzieło artystyczne, to nowatorskie ujęcie trzech koncertów Jana Sebastiana Bacha na dwa klawesyny i smyczki, w transkrypcji na dwa współczesne akordeony koncertowe i kwintet historycznych instrumentów smyczkowych. Habilitant wielopłaszczyznowo przedstawia tu ideę i główny cel twórczy projektu, a także przemyślenia dotyczące koncepcji wykonawczej i ostatecznej realizacji owego – jak sam o tym mówi – eksperymentu. Przejrzysty i napisany dobrą polszczyzną tekst, zawiera obok szczegółowego omówienia kolejnych etapów powstawania dzieła, od koncepcji, poprzez konkretne działania, aż do finalnego efektu. W autoreferacie zamieszczone są także inne interesujące wątki, dotyczące różnorodnych zagadnień i indywidualnych przemyśleń Habilitanta. Mowa jest także o pracy dydaktycznej i organizacyjnej, a także planach artystycznych na przyszłość. W dalszej części dr Grzegorz Palus, we wzorcowo wręcz przygotowanej dokumentacji, przejrzysto i nader skrupulatnie przedstawia poszczególne obszary swojej bogatej działalności, udokumentowane szczegółowymi wykazami, w podziale na 12 grup. Są to: konkursy, stypendia, koncerty, prawykonania, dyskografia, wykłady, recenzje prac dyplomowych, absolwenci, studenci, uczniowie, warsztaty i udział w pracach jury. Całość przedstawiona jest w załączonych tabelach, zawierających dokładne dane każdego wydarzenia, takie jak: data, miejsce i nazwa wydarzenia, rodzaj występu, repertuar i wykonawcy towarzyszący. Autoreferat ukazuje Habilitanta jako osobę niezwykle aktywną, świadomie i konsekwentnie realizującą wytyczone cele, poszukującą w swoich działaniach nowych rozwiązań. Całość czytałem z autentycznym zaciekawieniem, a droga rozwoju i rozległy obszar Jego dokonań wzbudziły moje wielkie uznanie.

Ocena dzieła artystycznego

Zaprezentowane przez Pana dra Grzegorza Palusa dzieło artystyczne składa się z trzech kompozycji Jana Sebastiana Bacha. Są to:

1. *Koncert c-moll na dwa klawesyny i orkiestrę BWV 1060*
2. *Koncert C-dur na dwa klawesyny i orkiestrę BWV 1061*
3. *Koncert c-moll na dwa klawesyny i orkiestrę BWV 1062*

w autorskim opracowaniu Habilitanta na dwa akordeony i kwintet smyczkowy. Płyta, zatytułowana *New Double Accordion Concertos by Johann Sebastian Bach* wydana została w maju 2021 roku przez Chopin University Press. Wykonawcami są: *duoAccosphere* – Grzegorz Palus i Alena Budzińiakowa – akordeony, oraz grający na instrumentach barokowych znakomity Kwintet Smyczkowy Orkiestry Capella Cracoviensis w składzie: Agnieszka Świątkowska – I skrzypce, Tomasz Góra – II skrzypce, Mariusz Grochowski – altówka, Konrad Górka – wiolonczela, Michał Skiba – kontrabas. Całość stanowi realizację niezmiernie interesującego projektu, którego założeniem było stworzenie nowej jakości brzmienia, poprzez zestawienie instrumentów historycznych w basso continuo i współczesnych w partiach solowych.

Piotr Maculewicz w słowie wstępnym do płyty pisze: „*Liczne znane transkrypcje dzieł Bacha, których dokonał sam autor /---/ pozwalają sądzić, że interesowało go ukazywanie własnych dzieł w różnych szatach dźwiękowych, poszukiwanie dla nich nowych brzmień, co pozwoliłoby w odmienny sposób ukazać ich walory*”. Istotnie, koncerty J. S. Bacha, oznaczone w katalogu Wolfganga Schmiedera numerami BWV 1060 i 1062, opatrzone zostały dopiskiem „*Umarbeitung*”, są to bowiem wersje wcześniej skomponowanych utworów na inne instrumenty. Pierwszy – to zaginiony koncert na dwoje skrzypiec lub na obój i skrzypce, drugi – to skomponowany 16 lat wcześniej (w r. 1720) koncert d-moll na dwoje skrzypiec. Nieco inaczej jest z koncertem C-dur, BWV 1061, w którym zachowany autograf J. S. Bacha obejmuje tylko głosy klawesynów, a badacze sądzą, iż dopiero później dopisane zostały smyczki, i to tylko w części I i III.

Zapewne tym tropem poszedł dr Grzegorz Palus, powierzając wykonanie partii klawesynów akordeonom i zestawiając brzmienie tego na wskroś współczesnego instrumentu z instrumentami barokowymi. Realizacja zamierzenia poprzedzona była nie tylko zamiłowaniem do wykonywania muzyki barokowej, ale także wieloma przemyśleniami, poszukiwaniem odpowiedzi na stawiane sobie pytania, o czym Habilitant obszernie pisze w autoreferacie. Na jedno z tych pytań: „*Czy Bach zainteresowałby się akordeonem?*”, odpowiedział twierdząco, co było punktem wyjścia do dalszych działań, stanowiącym podstawę koncepcji wykonawczej całości. Dr Grzegorz Palus słusznie uznał, iż realizacja tego rodzaju przedsięwzięć w zakresie transkrypcji utworów muzyki dawnej stała się

możliwa dopiero współcześnie, a to dzięki rozwojowi akordeonu w wielu aspektach, pozwalających na wykonywanie utworów o skomplikowanej fakturze, kształtowanie dźwięku i wydobywanie niuansów w sferze artykulacji i dynamiki, przy akceptowalnej dla profesjonalistów jakości brzmienia instrumentu.

Po wysłuchaniu nagrań nie mogłem oprzeć się licznym pozytywnym refleksjom. I tak, ów eksperyment – jak nazwał swój projekt Habilitant – okazał się nadzwyczaj udany. Główny cel – nowe oblicze brzmieniowe – został osiągnięty, zaś wyzwaniu jakim było nagranie płyty, wszyscy wykonawcy sprostali wyśmienicie, co uważam za dodatkowy walor dzieła artystycznego. Słuchając utworów umieszczonych na płycie, którą – jak informuje w autoreferacie dr Grzegorz Palus – przekornie zatytułował *New Double Accordion Concertos by Johann Sebastian Bach*, nie sposób nie docenić wielu walorów, którymi są między innymi: perfekcja, brak przerysowań, doskonała jakość brzmienia, artykulacja czy relacje między akordeonami a basso continuo, a także edytorska i techniczna strona realizacji CD. Z pełnym przekonaniem chcę też podkreślić, że zarówno koncepcja, jak i realizacja poszczególnych dzieł – mimo wyrażonych w autoreferacie obaw o odbiór projektu – nie budzą moich wątpliwości. Ze wszystkimi wyzwaniami Habilitant poradził sobie znakomicie, a całość dzieła artystycznego ukazuje dra Grzegorza Palusa jako doświadczonego profesjonalistę, artystę uniwersalnego, wrażliwego na niuanse, o bogatej wiedzy muzycznej i świetnym warsztacie. Wartość i jakość materiału zaprezentowanego na płycie potwierdzają też znakomite recenzje, dołączone we fragmentach do autoreferatu.

Także strona opisowa dzieła artystycznego, dotycząca szczegółów wstępnej fazy powstawania projektu i przebiegu prac nad jego urzeczywistnieniem zasługuje na uznanie, są tam bowiem jasno, rzeczowo i rzetelnie omówione czynniki decydujące o przyjęciu założeń interpretacyjnych. Opis dzieła nie budzi moich zastrzeżeń zarówno pod względem merytorycznym, jak też redakcyjnym.

Habilitant w autoreferacie przytacza wypowiedź Fabio Biondiego, włoskiego skrzypka i dyrygenta, uznanego współczesnego interpretatora muzyki barokowej. Jej fragment w tłumaczeniu dra Grzegorza Palusa brzmi następująco: „/.../ *Oczyrna duszy widzę powstanie w przyszłości wspaniałej koalicji, w której znajomość partytury będzie szła w parze z wiedzą muzyka, a Bacha będzie można grać równie dobrze na klawesynie, jak i na akordeonie*”.

CD *New Double Accordion Concertos by Johann Sebastian Bach* w pełni potwierdza, iż jest to możliwe.

Dzieło artystyczne dra Grzegorza Palusa oceniam pozytywnie i przyjmuję.

Ocena dorobku artystycznego

Pan dr Grzegorz Palus przedstawił swój dorobek artystyczny, obejmujący lata 2005 – 2022, przedzielając go w dokumentacji datą uzyskania stopnia doktora sztuk muzycznych (27 listopada 2018 r.). Dorobek Kandydata należy ocenić jako bardzo obszerny, bowiem łączna liczba różnorodnych koncertów wykazanych w dokumentacji i szczegółowo opisanych wynosi 289, z czego 47 po uzyskaniu stopnia doktora. I choć – jak sam pisze w autoreferacie – najistotniejszym obszarem Jego aktywności jest działalność w duecie akordeonowym, współtworzonym z Aleną Budzińską, to obok kameralistyki uprawianej w składach jednorodnych, występował z wieloma muzykami różnych specjalności. Koncertuje również jako solista oraz z towarzyszeniem orkiestr, nie tylko w Polsce, ale i za granicą (Austria, Bośnia i Hercegowina, Chiny, Dania, Litwa, Niemcy, Słowacja i Ukraina).

Zróżnicowany repertuar Kandydata obejmuje różne epoki i gatunki muzyki, a tak bogaty dorobek dowodzi Jego wszechstronnych umiejętności, świadcząc nie tylko o posiadanym warsztacie, ale też o swobodzie w wykorzystywaniu różnorodności języka wypowiedzi w procesie kreowania muzyki. Potwierdzeniem tego jest Jego wielokrotny udział w wydarzeniach, podzielonych w autoreferacie na następujące grupy:

- festiwale ogólnomuzyczne;
- festiwale akordeonowe;
- festiwale muzyki barokowej;
- festiwale muzyki organowej i kameralnej;
- festiwale muzyki współczesnej;
- cykle koncertowe
- inne wydarzenia organizowane przez instytucje kultury.

Podkreślić należy również nie tylko liczbę dokonań Habilitanta, ale także ich jakość, świadectwem której jest współpraca z kompozytorami i wieloma muzykami różnych specjalności, z którymi koncertował, realizował nagrania płytowe lub dokonywał prawykonań. Uściślając, dr Grzegorz Palus dokonał 43 prawykonań, z czego 19 po uzyskaniu stopnia doktora. Są to: 2 utwory na akordeon solo, 28 kompozycji kameralnych, 2 z towarzyszeniem orkiestry, 7 utworów orkiestrowych i 4 dzieła intermedialne z elementami improwizacji.

Dyskografia obejmuje 5 CD, na których Habilitant prezentuje swoje umiejętności zarówno jako solista, jak też kameralista, interpretując zróżnicowane stylistycznie utwory z różnych epok.

Uważam, że bogactwo osiągnięć dra Grzegorza Palusa i Jego wielotorowa aktywność artystyczna, zasługują na najwyższe uznanie.

Ocena działalności pedagogicznej, naukowej i popularyzatorskiej

Z dokumentacji wynika, że dr Grzegorz Palus prezentował wykłady autorskie dotyczące obszaru akordeonistyki skandynawskiej, twórczości kompozytorów polskich na duet akordeonowy oraz ergonomii gry na akordeonie guzikowym. Wymienione działania miały miejsce m.in. w Europejskim Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach i w Akademii Muzycznej w Poznaniu. Ponadto prowadził wykłady dla uczniów i nauczycieli w szkołach muzycznych w Choszcznie i Przemyślu.

Na UMFC recenzował 8 dyplomowych prac magisterskich i jedną licencjacką.

Pan dr Grzegorz Palus rozpoczął pracę dydaktyczną w UMFC w Warszawie w 2016 roku. W załączniku 9., „Osiągnięcia dydaktyczne”, ukazane są sukcesy studentów klas akordeonu prof. dra hab. Klaudiusza Barana i prof. UMFC dra hab. Rafała Grząki, uzyskane przy współpracy dra Grzegorza Palusa, którzy zdobyli 22 nagrody oraz wyróżnienia na ogólnopolskich i międzynarodowych konkursach i festiwalach. Także zespoły kameralne w różnych składach instrumentalnych, prowadzone samodzielnie przez Habilitanta, zdobyły nagrody.

Listę osiągnięć dydaktycznych uzupełnia wykaz, obejmujący 15 nagród i wyróżnień, jakie zdobyli prowadzeni przez dra Grzegorza Palusa uczniowie szkół muzycznych w których, pracował bądź nadal pracuje.

Przy nazwiskach czternaściora wymienionych w dokumentacji absolwentów UMFC z lat 2016-2021, obok nazwisk prowadzących prof. dra hab. Klaudiusza Barana i prof. UMFC dra hab. Rafała Grząki, zamieszczone jest także nazwisko Habilitanta, z czego wynika, że pracował on również z tymi studentami.

Zauważalna i warta podkreślenia jest także działalność poza uczelnią. W jej ramach Habilitant prowadził warsztaty dla uczniów i nauczycieli, nie tylko w szkołach muzycznych w Dydni, Goleniowie, Krakowie, Krzeszowicach, Międzyrzeczu Podlaskim, Nowym Sączu, Przemyślu i Żyrardowie, ale również kilkakrotnie na Międzynarodowym Seminarium Akordeonowym w Europejskim Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach, a w roku 2016 w Litewskiej Akademii Muzyki i Teatru w Wilnie.

Dr Grzegorz Palus piętnastokrotnie zapraszany był do prac w jury na konkursach i festiwalach akordeonowych w Polsce (Czasław, Gorlice, Mława, Przemyśl, Słupca, Sochaczew, Trzciana, Wieliczka), oraz za granicą (Bośnia i Hercegowina), był także jurorem przeprowadzonego online interdyscyplinarnego Międzynarodowego Konkursu Muzycznego „Opus 2021”.

Jak podaje Habilitant, jego działalność popularyzatorska skupia się przede wszystkim na promocji artystycznego oblicza akordeonu w różnorodnych środowiskach społecznych, a także poprzez udział w audycjach dla dzieci i młodzieży. Jest członkiem Rady Wydziału Instrumentalnego UMFC, a od początku zatrudnienia aktywnie uczestniczy w różnorodnych działaniach na rzecz Wydziału

Instrumentalnego. Ponadto, jako członek zarządu Stowarzyszenia Akordeonistów Polskich bierze udział w pracach związanych z organizacją Międzynarodowych Kursów i Warsztatów w Europejskim Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach.

Konkluzja

Przedstawiona dokumentacja ukazuje Habilitanta jako wszechstronnego artystę i pracownika nauki. Dokonania artystyczne, dydaktyczne i organizacyjne oraz wiedza teoretyczna Pana dra Grzegorza Palusa stanowią znaczący wkład w rozwój reprezentowanej dyscypliny artystycznej, a wielopłaszczyznowa działalność ma znaczący wpływ na rozwój kultury muzycznej. Niniejszym stwierdzam, że dorobek Habilitanta spełnia wymagania art. 219 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 roku.

Osiągnięcia Pana dra Grzegorza Palusa przyjmuję bez zastrzeżeń.

Prof. dr hab. Bogdan Dowlasz

